

Högskolan Kristianstad

EXAMENSARBETE

Hösten 2011

Sektionen för lärande och miljö

Psykologi III

Jämställdhetens inverkan på föräldrars tid med sina barn

Författare

Malin Thurezon

Per Thurezon

Handledare

Elia Psouni

Examinator

Monica Bredefeldt

Abstract

One purpose of our study was to investigate if equality in work time and parental leave in a relationship affect the time that parents spend with their children. Our first hypothesis was that increased equality in work time and parental leave leads to a reduction of the parents' total time with their children, ie the children spend more hours in pre-school and begin pre-school earlier. In order to test our hypothesis, we investigated the relationship between the woman's and the man's work time and parental leave and the time that the children spend in pre-school as well as at what age they began pre-school by using two surveys.

Our study showed a significant coherence between both working women's work time and the children's time in pre-school as well as women's parental leave and the children's age at start in pre-school. We did not find any corresponding coherence for men. This indicates that it is the women's work situation which, to a large degree, determines the children's time in pre-school and at what age they start pre-school. Hence, increased equality in work life, meaning that women work more, probably has the consequence that the children spend more time in pre-school and also start pre-school earlier.

The second purpose of our study was to investigate parents' own experience of the equality in their relationship, compared to their actual equality regarding work time, parental leave, housekeeping, time with their children and own time. Our second hypothesis was that couples feel much more equal than their actual division of work time, parental leave, housekeeping, time with the children and own time indicates. We found some coherence between experienced equality and especially division of work time and housekeeping. Our study showed, however, that most couples feel that they have equality, despite an unequal division of work time and parental leave.

Key words: parental leave, equality, relationship, housekeeping and work time

Jämställdhetens Inverkan på Föräldrars Tid med sina Barn

Ett syfte med vår studie var att undersöka huruvida jämställdhet i arbetstid och föräldraledighet i ett parförhållande påverkar den tid föräldrar tillbringar med sina barn. Vår första hypotes var att ökad jämställdhet i arbetstid och föräldraledighet leder till att föräldrars totala tid med barnen minskar, dvs. att barnen tillbringar fler timmar i förskolan och inskolas tidigare. För att testa denna hypotes undersökte vi, med hjälp av två enkätstudier, sambanden mellan kvinnans och mannens arbetstid och föräldraledighet, och den tid som barnen tillbringar i förskolan samt vid vilken ålder de skolades in i förskolan.

Våra studier visade ett signifikant samband mellan såväl yrkesarbetande kvinnors arbetstid och barnens antal timmar i förskolan som mellan kvinnors föräldraledighet och barnens ålder vid förskolestart. Motsvarande samband för männen saknades. Detta indikerar således att det är kvinnornas arbetssituation som till betydande del avgör barnens närvarotid i och ålder vid start i förskolan. Ökad jämställdhet i arbetslivet, innebärande att kvinnor arbetar mer, leder sannolikt till att barnen tillbringar mer tid i förskolan och inskolas tidigare.

Ett andra syfte med vår studie var att undersöka föräldrars egen upplevelse av jämställdhet i sin parrelation, i förhållande till deras jämställdhet i arbetstid, föräldraledighet, fördelning av hemarbete, tid med barnen och egen tid. Vår andra hypotes var att par upplever sig som betydligt mer jämställda än vad fördelning av arbete, föräldraledighet, hemarbete, tid med barnen och egen tid indikerar. Vi fann i vår studie att det finns ett visst samband mellan upplevd jämställdhet och framförallt fördelning av arbetstid och hemarbete. De flesta par upplever sig dock som jämställda, trots en relativt ojämlig fördelning av arbetstid och föräldraledighet.

Nyckelord: föräldraledighet, jämställdhet, parförhållande, hushållsarbete och arbetstid

Sverige anses idag vara ett av de länder där män och kvinnor är mest jämställda. Är vi dock lika jämställda i praktiken som vi upplever att vi är? Eller upplever vi att vi inte alls är jämställda när vi egentligen är det i praktiken? För barn och föräldrar innebär ett jämställt föräldraskap många fördelar. Barnen får tillbringa ungefär lika mycket tid med sin mamma som med sin pappa och båda föräldrarna känner barnen lika väl; de kan förstå dem, stimulera dem och ge dem lika stor trygghet. Vi vill dock undersöka om den gynnsamma jämställdheten även kan få negativa konsekvenser för barnen, genom minskad föräldratid och därmed ökad närvarotid och tidigare inskolning i förskolan. Barnens välbefinnande och förmåga till anknytning kan påverkas av att vi alltför mycket fokuserar på jämställdheten i föräldraskapet och rättviseaspekten i förhållandet, istället för att fokusera på vad som är bäst för barnen (Cullberg, 1996).

Jämställdhet i ett Förhållande

Det är lätt att vara jämställda i ett förhållande innan barnen kommer! Det är när det första barnet föds som alla våra förutfattade uppfattningar kastas omkull och många par instämmer i att det är då utmaningarna, som det innebär att leva jämställt, uppstår. Trots att många föräldrar, innan barnets födelse, har kommit överens om att det mellan dem ska råda jämställdhet, baseras många av våra uppfattningar och förväntningar omedvetet på traditionella könsroller som vi har fått med oss under vår uppväxt, dels via vår familj och miljön runt omkring oss, dels via samhället (Silberschmidt Viala, 2011).

I Sverige har betald föräldraledighet varit tillgänglig för såväl mammor som pappor sedan 1974. År 2006 fick varje förälder två egna månaders föräldraledighet, som inte kan överföras till den andra föräldern, samt ytterligare nio månaders föräldraledighet som föräldrarna kan dela på som de själva bestämmer. Syftet med föräldraledigheten har sedan början varit att uppmuntra jämställdhet genom att såväl män som kvinnor ska ha samma möjligheter och ansvar att bidra ekonomiskt till familjelivet och praktiskt till omsorgen om barnen. Att föräldrapenningen är överförbar mellan föräldrarna, med undantag av två månader, medför dock att det fortfarande är mammorna som tar ut störst andel (Åkesson, 2005). Föräldraförsäkringen kan därmed sägas bidra till bevarandet av traditionella könsroller; unga kvinnor ses som en riskgrupp på arbetsmarknaden medan männen har svårare att accepteras som lika kapabla föräldrar. Det pågår för närvarande en diskussion i Sverige där vissa politiker och även många medborgare menar att alla föräldradagar borde delas lika mellan föräldrarna för att fullständig jämställdhet ska uppnås i samhället och att detta också är det bästa ur barnets synvinkel; nämligen att få tillgång till båda föräldrarna i lika stor utsträckning. Motståndare till detta upplägg menar att det kan inkräkta på den enskilda familjens integritet och egen möjlighet att bestämma över fördelningen av dagarna baserat på hur just deras familjesituation ser ut för närvarande. Därmed blir kanske konsekvenserna ändå inte de bästa för barnen. De som är emot öronmärkning av föräldradagar menar vidare att majoriteten av papporna inte utnyttjar alla sina föräldradagar och att konsekvensen därmed skulle bli att barnen lämnas i förskolan när de är alltför små (Duvander, Ferrarini & Thalberg, 2005).

Föräldrars uppfattningar är ofta att det är ekonomin som styr hur de fördelar föräldraledigheten, men undersökningar visar att det snarare är andra faktorer som är avgörande. Välutbildade föräldrar delar föräldraledigheten i större utsträckning. Äldre pappor tar ut längre föräldraledighet. Undersökningar visar också att många kvinnor själva önskar att få vara hemma större delen av tiden och att många pappor också förutsätter detta (Duvander m fl, 2005). Det finns också flera arbetsrelaterade faktorer som inverkar på fördelningen av ledigheten: arbetsgivarens inställning, kollegornas inställning, ansvar i arbetet och inflytande i arbetet. Det kan också finnas andra ekonomiska värderingar än bara ersättningen som styr föräldraledigheten: upplevelser av möjligheter att kunna behålla sin anställning eller arbetsuppgift efter ledigheten, förlust av yrkesskicklighet vid ledighet eller en rädsla för att komma ifrån den sociala gemenskapen vid ledighet (Edlund m fl, 2000).

Silberschmidt Viala (2011) gjorde en undersökning bland nyblivna föräldrar som visar att när jämställdheten ställs på sin spets ersätts den tidigare överenskomna, fullständigt rättvisa, fördelningen av barnomsorg och hushållsarbete med föräldrarnas gemensamma ansträngningar och känslomässiga engagemang. I praktiken anpassar sig således par efter situationen och inriktar sig på att göra det som är bäst för barnet just då. När det kommer till kritan upplever föräldrarna att det viktiga inte är att de gör samma saker utan att båda är känslomässigt involverade och engagerade i familjens dagliga rutiner var och en efter förmåga. Avgörande är att barnen är bådadas första prioritering för att familjelivet ska fungera optimalt och föräldrarnas egna intressen nedprioriteras. En faktor som paren i studien ovan beskrev som viktig för att de skulle uppleva sig som jämställda, oavsett arbetsfördelning, var att föräldrarna kände sig som ett lag. De hade en gemensam uppgift att ta hand om, nämligen barnet. Silberschmidt Vialas studie visade att, trots att föräldrarna hade förtroende för varandra och upplevde att de som föräldrar var lika viktiga för barnet och lika kapabla att ta hand om barnet, kunde de ändå falla in i stereotypa könsroller. Föräldrar ställs oavbrutet inför utmaningar, vilka ibland leder till att traditionella uppdelningar görs (Silberschmidt Viala, 2011).

Många föräldrar menar att amningen stärker banden mellan mamma och barn och att barnet därmed blir mer beroende av mamman än av pappan. Den främsta anledningen till detta är att föräldrarna menar att amningen gör att mamman lättare kan trösta och

lugna barnet. Papporna kan ibland också uppleva sig som exkluderade ur gemenskapen som innefattar mamman och barnet. Papporna beskriver vidare att, trots mammornas försprång som de får genom att de ofta är hemma själva med barnet under barnets första månader, är det avgörande för papporna att mammorna inte visar sig som experter på barnet. Papporna känner att de vill sköta barnen på sina egna sätt, inte på mammornas sätt, och de vill göra sina egna misstag. Det är en delikat balansgång för mammorna, som menar att när de lägger sig i handlar det inte om att köra över papporna, utan snarare om omsorg om barnet, att det t ex. behöver en filt över sig när det ska sova utomhus (Silberschmidt Viala, 2011).

Papporna menar vidare att de, trots att de är föräldralediga under flera månader, kan känna sig som assistenter till mammorna. Mammornas välvilja gentemot barnen, och männen, gör att männen inte alltid känner sig fria att sköta barnen på sina egna sätt. Papporna säger att de kan känna sig frustrerade över att mammorna inte litar på deras kompetens som pappor och således inte har fullt förtroende för dem när det gäller att ta hand om barnen. När männen inte upplever förtroende hotas jämställdheten. Det är också svårt för kvinnorna att dela med sig av sina kunskaper om barnen, som de har tillägnat sig under barnens första månader, utan att papporna känner sig inkompetenta (Schoppe-Sullivan, Brown, Cannon, Mangelsdorf & Szewczyk Sokolowski, 2008).

Det är svårt att kunna föreställa sig, innan barnet är fött, hur mycket tid det kommer att uppta. Nyblivna föräldrar upplever ofta att de inte alls har någon tid över för något annat än barnet. Detta och det faktum att sömnen ofta blir störd och knapp, gör att fördelningen av egen tid och hushållssysslor kan bli ett känsligt diskussionsämne. Barnets behov går sällan att förutse och är därför svåra att planera. De kan inte heller skjutas upp när de uppstår. Därför handlar jämställdheten snarare om respekt, tillit och stöd än om millimeterrättvisa (Silberschmidt Viala, 2011). Forskning visar vidare att det finns fyra områden som är viktiga för att ett förhållande ska uppfattas som jämställt: öppen, ärlig och hänsynsfull kommunikation, konstruktiv kritik, god konflikthantering och uppmuntran (Tuties & Tuties, 1986).

Kvinnors och Mäns Fördelning av Ansvar och Arbete

Studier visar att fördelningen mellan män och kvinnor är mer ojämn när det gäller hushållsarbete än när det gäller omsorg om barnen. Att utföra hushållsarbete upplevs som mer negativt än barnomsorg. Såväl kvinnor som män rapporterar att de känner mer tillfredsställelse av att utföra omsorg om sina barn än av att utföra hushållsarbete (Lothaller, Mikula & Schoebi, 2009). Upplevelsen av tidsbrist är lika utbredd bland män som bland kvinnor. Kvinnor utför dock en större andel hemarbete (hushållsarbete och barnomsorg), vilket dels är obetalt, dels behöver utföras när behov uppstår och således är svårare att planera för. Kanske kan det vara så att kvinnor har sett sina egna mödrar utföra en ännu större andel hemarbete och uppfattar därför sin situation som bättre och det gör dem (tillräckligt) nöjda (Larsson, 2004).

Kvinnor rapporterar i större utsträckning att de njuter av att ta hand om barnen. De som regelbundet jämför arbetsinsatsen mellan sig själva och sin partner, är de som upplever fördelningen som mest orättvis. En annan sak som framkom i undersökningen var att ju mer männen upplevde att deras kvinnor uppskattade deras insatser när det gällde såväl barnomsorg som hushållsarbete, desto mer arbete utförde de (Grote, Naylor & Clark, 2002).

Många tidigare undersökningar visar att kvinnor, oavsett i vilken utsträckning de yrkesarbetar, utför betydligt mer hemarbete än sina män. Det som är förvånande är att de oftast inte upplever detta som orättvist. Tre kvinnliga forskare (Grote, Naylor & Clark, 2002) genomförde en studie för att försöka förklara orsakerna till att kvinnor inte upplever den sneda fördelningen av hemarbete som orättvis. De fann två förklaringar: dels att kvinnor i större utsträckning än män tycker att hushållsarbete och barnomsorg är

trevligt att utföra, dels att de upplever att såväl de själva som deras män har uppfattningen att de utför hushållsarbetet och barnomsorgen bättre än männen. Kvinnorna svarade också att de upplever tillfredsställelse att utföra omsorgsarbete åt sina familjemedlemmar som de älskar (Grote m fl, 2002).

Många studier visar att majoriteten av kvinnor, oavsett arbetsbörda från yrkeslivet, inte är mindre nöjda med sina äktenskap än vad deras män är och inte upplever någon ojämn fördelning av hemarbete, trots att undersökning efter undersökning påvisar ojämn arbetsbörda i hemmet (Grote m fl., 2002). Den ojämna arbetsbördan erkänns av såväl kvinnor som män. År 2010 utförde kvinnorna dubbelt så mycket hushållsarbete som männen (SCB, 2010). Först när kvinnors andel av hemarbete överstiger 66 procent i hemmet, har undersökningar visat att de upplever fördelningen som ojämn. Män däremot upplever fördelningen som ojämn när deras andel överstiger 36 procent! Uppenbarligen är det så att varken kvinnorna eller och männen förväntar sig en jämn fördelning av hushållsarbetet. Det verkar som om män upplever att de har rätt att få hemarbetet utfört av sina makar medan kvinnorna menar att de inte har rätt att kräva mer av sina män när det gäller hushållsinsatser eller barnomsorg (Grote m fl, 2002).

I Finland har föräldrar sedan år 2003 haft möjlighet att arbeta halvtid båda två, förutsatt att de delar på föräldraledigheten och att deras respektive arbetsgivare accepterar upplägget. Detta upplägg har de sedan rätt att behålla fram tills barnet slutar andra klass. Det ger båda föräldrarna chans att tillbringa mycket tid med barnet, samtidigt som de deltar i arbetslivet. Nackdelen med upplägget, anser företagen, är att det kan bli en dyr lösning för dem. Föräldrarna, å sin sida, menar att de riskerar att arbeta lika mycket som förut, men får bara en halv lön. Ur både barn- och jämställdhetsperspektiv verkar upplägget attraktivt, men det är endast ett fåtal föräldrar i Finland som utnyttjar det (Sigurdardottir, 2010).

Föräldrars Tid med sina Barn

En majoritet av alla män och kvinnor, 60 procent, menar att det är viktigt att dela föräldraledigheten. Detta gäller i teorin, men i praktiken är det så att nittio procent av kvinnorna är hemma med sitt barn i minst sex månader och endast 13 procent av männen är föräldralediga i sex månader. Viljan att dela lika finns, men den fungerar inte i praktiken (TCO, 2010). De senaste siffrorna visar att allt fler män väljer att ta ledigt för att vara med sina barn. 2009 togs 22,3 procent av dagarna med föräldrapenning ut av män (Försäkringskassan, 2010).

Åtta av tio sjuåringar vill ha mer tid med sina föräldrar, enligt en studie som BRIS har låtit genomföra (Kågeson, 2006). Det är också först från denna ålder som barnen faktiskt har en reell tidsuppfattning och kan svara på frågan och förstå innebörden av begreppet tid. Det är möjligheten att ha tillgång till föräldrarna som är viktig för barnen, även om de inte alltid utnyttjar denna (Kågeson, 2006).

Ylva Elwin Nowak, fil dr i psykologi, skriver i sin bok "I sällskap med skulden" att nästan alla kvinnor och män hon talat med vill arbeta mindre och vara mer tillsammans med sina barn. Hon skriver också att kvinnor lider mer av skuldkänslor gentemot sina barn än vad männen gör och att detta förmodligen beror på att kvinnorna har ett större ansvar för barnen än vad männen har. Kvinnor har också en tydlig bild av hur en bra mamma ska vara: närvarande. Män har också skuldkänslor, men inte främst gentemot sina barn, utan gentemot sin partner som får utföra en större del av hushållsarbetet (Elwin Nowak, 2001). För två år sedan anordnades i Reykjavik en konferens med rubriken "Föräldraledighet, barnomsorg och jämställdhet i de nordiska länderna" med syftet att jämföra erfarenheter från de olika nordiska länderna. Där drogs slutsatsen att mammorna bör vara hemma under de första sex månaderna eftersom de ammar och de rekommenderas att helamma under barnets första sex månader (enligt WHO). Det som anses vara bäst för barnet är att det tas om hand av sina föräldrar under sina första 12-18

månader. Vidare visar forskningsstudier att det är bra för barnets intellektuella och sociala utveckling att tidigt ha en nära relation med såväl sin mamma som sin pappa (Sigurdardottir, 2010).

Barns Utveckling

Alla barn som blir omhändertagna utvecklar en anknytning till sin vårdnadshavare. De första vårdnadshavarna utgörs oftast av föräldrarna. Om föräldrarna känner glädje i kontakten med barnet får barnet uppleva värme och kärlek. En känslomässig bindning, anknytning, uppstår mellan barnet och föräldern i det dagliga samspelet. Lusten att möta barnet är beroende av motivationen att tillbringa tid med barnet. Den fysiska omvårdnaden och den psykiska relationen hänger ihop och är avgörande för hur barnet utvecklas (Belsky, 2009). I samspelet får barnet sin självbild bekräftad. Såväl den fysiska närheten som ögonkontakten är viktig och föräldern signalerar att han eller hon har förstått barnets behov och svarar på dessa på ett adekvat och konsekvent sätt. Därmed utvecklas en trygg anknytning hos barnet där föräldern utgör den trygga basen för barnet varifrån det kan göra små utflykter för att undersöka världen. När barnet känner sig osäkert tar det sig tillbaka till föräldern en stund för att tanka lite trygghet (Kihlbom, Lidholt & Niss, 2009). Kring åtta-nio månaders ålder uppvisar barn något som kallas för separationsångest, de blir mycket ledsna om de lämnas av sina föräldrar. Starkast är denna reaktion ungefär vid tolv månaders ålder, därefter avtar den. Barnen sträcker sig efter föräldrarna som går och försöker krypa eller gå efter dem (Hwang, Broberg, Gunnarsson, Hansen, Hjelmquist & Schaller, 1992).

Den amerikanske psykiatern Daniel Stern har studerat samspelet mellan föräldrar och barn och myntat ett begrepp som kallas "intoning". Det handlar om hur väl föräldrarna lyckas tolka barnets signaler och även förmedla till barnet att de förstår barnet. Förmågan till intoning ger barnet en känsla av att vara förstått, likväl som en oförmåga till intoning medför att barnet inte känner sig förstått (Hwang m fl., 1992). Föräldrarnas roll är att vara känslomässigt tillgängliga, förutsägbara och konsekventa, detta är av grundläggande betydelse för barnets utveckling av moral, empati och trygghet (Kihlbom m fl., 2009). Så småningom blir dessa beteenden ett mönster som lägger grunden för hur barnet tolkar sin omgivning i framtiden (Hwang m fl., 1992). Därför är det av yttersta vikt att små barn har människor runt omkring sig som ser dem, tolkar deras kommunikation med omgivningen och bekräftar dem. Detta är svårare för förskolelärare som ska tillgodose många barns behov, än för en förälder som bara har sina egna barn att bekräfta (Belsky, 2009).

I mitten av 1900-talet studerade Bowlby vilka konsekvenser separationer från föräldrarna hade för barn och deras utveckling, särskilt för barn som var yngre än tre år (Bowlby, 2005). I sin rapport "Maternal care and mental health" (1951) betonade han föräldrars betydelse för barns utveckling och riskerna som är förknippade med tidiga separationer och byten av vårdare, särskilt när det gäller barn under tre år. Den förtvivlan och ilska som barnen visade när de skiljdes från sina föräldrar var ett hälsosamt tecken på att de hade behov av kontakt med sina föräldrar (Broberg, Mothander, Granqvist & Ivarsson, 2008).

Barn i Förskolan

En ettåring tillbringar i genomsnitt 28 timmar i veckan i förskola eller familjedaghem (SCB, 2004a). Statistik från Skolverket år 2001 visar att 21 procent av alla ettåringar vistades minst 36 timmar i veckan i förskolan. Det är en stor del av deras vakna tid. Ju yngre barnen är, desto viktigare är kvaliteten i förskolans verksamhet (Kihlbom m fl., 2009). Hwang m fl. skriver i boken "Barnets tidiga relationer" att när det gäller hur anknytningen påverkas av en separation från föräldrarna visar undersökningar att barn inte bör tillbringa mer än 35 timmar i veckan från föräldrarna. Om barnet tillbringar längre tid än så i förskolan återstår alltför lite tid för föräldrar och barn att återupprätta

den känslomässiga relationen (Hwang m fl., 1992).

I en familj är föräldrar och barn knutna till varandra på ett speciellt sätt och denna anknytning uppstår aldrig i förskolan. Hemma värnar föräldrar om sina barn och om att de ska ha det bra, men i förskolan är barnet bara ett av många olika barn i olika åldrar och med skiftande behov (Kihlbom m fl., 2009). Det är framför allt tre saker som barnen behöver lära sig för att finna sig väl till rätta i förskolan: knyta an till personalen, klara av stress och oväntade situationer samt samspela med andra barn och vuxna i gruppen (Kihlbom m fl., 2009). Att personalomsättningen är låg i en förskola är därför viktigt så att barnen kan knyta an och skapa långvariga relationer med personalen. Det finns en gräns för hur många olika människor ett litet barn kan knyta an till och ha en djupare relation till, särskilt när det handlar om en begränsad tid (Ellneby, 2005). Mycket forskning talar för att det andra året är en extra känslig period i ett litet barns liv, såväl avseende den neurobiologiska som den psykologiska utvecklingen. Därför finns det anledning att ifrågasätta den svenska modellen där barnen oftast skolas in i förskolan under det andra året. Anknytningen till föräldrarna är inte heller fullt utvecklad förrän vid tre års ålder. Det behöver dock inte betyda att en tidig separation är skadlig utan vad som är viktigt är att se till det enskilda barnets beteende. Vissa barn trivs direkt bra i förskoleverksamheten, medan andra aldrig lyckas finna sig tillrätta där (Kihlbom m fl., 2009).

Ju yngre barnen är, desto känsligare är de för stress. Ett barn upplever stress när det utsätts för oro eller otrygghet utan att ha tillgång till en vuxen som kan lindra stressen (Kihlbom m fl., 2009). En förutsättning för att barn ska finna sig väl tillrätta med tillvaron i förskolan är att det har lagrat goda minnen av trygghet tillsammans med sina primära anknytningspersoner, nämligen föräldrarna. Ju fler goda minnen barnen har hunnit få, desto lättare är det för dem att känna trygghet i den nya situationen utanför hemmet. En treåring har över 1000 dagar med många erfarenheter av att lämna och återse sina föräldrar, medan en ettåring endast har 365 dagars erfarenhet. Det är stor skillnad. Med barnets ålder ökar också förmågan att länge hålla kvar minnena från trygga situationer. För en ettåring är tidsbegrepp ofattbara medan de för en treåring börjar få lite proportioner (Kihlbom m fl., 2009).

När det gäller invänjning i förskolan gjordes en undersökning för att se hur barnens cortisolnivåer påverkades. Anknytningsrelationen undersöktes före och efter invänjningen. Cortisolnivåerna ökade med 75-100 procent under den första timmen efter att föräldrarna hade lämnat sina barn i förskolan och det noterades att de var betydligt högre hos de barn som hade en otrygg anknytning. Efter undersökningen var rekommendationen att anpassa invänjningsperioden efter barnet; vissa barn behöver längre tid på sig för att vänja sig vid en ny miljö (Kihlbom m fl., 2009).

När det gäller hur anknytningen mellan främst moder och barn påverkas av tidig inskolning i förskolan samt även långvarig vistelse där under veckans dagar, har olika utredningar gett olika svar. Anledningen är att det finns många olika faktorer som inverkar och samverkar när det gäller barnet, familjen, förskolan samt den sociala och kulturella miljön (Evenshaug & Hallen, 2001). Barn som har en otrygg anknytning till sina föräldrar, har betydligt svårare att etablera en god relation till pedagogerna i förskolan. Anknytningen i förskolan styrs, liksom den primära anknytningen till föräldrarna, i första hand av hur lyhörd personalen är för det enskilda barnets behov och blir tryggare ju längre relationen kvarstår. Kontinuiteten är avgörande (Kihlbom m fl., 2009). För de barn som lever i en mindre trygg familj har stabiliteten i förskolan stor betydelse. I förskolan finns alltid en viss ordning och förutsägbarhet som ger trygghet för barnen, t ex. i form av tider och sysselsättningar (Hwang m fl., 1992).

När det gäller de nya anknytningar som barnet ska bygga i förskolan bestäms dessa till stor del av de vuxnas känslighet och förmåga att svara på barnets signaler. Stabiliteten är, som tidigare betonats, viktig, eftersom det tar tid att utveckla en känslomässig

kontakt mellan vuxna och barn. Förskolans personal bör vara tillgänglig, lyhörd, reagera direkt på barnets signaler samt vilja och finna glädje i samspelet med barnet. Detta skapar trygga anknytningar mellan barn och förskolepersonal. Förmågan att anpassa sig efter barnets villkor är särskilt viktigt när det gäller de minsta barnen, men det är också här det är särskilt svårt (Hwang m fl., 1992).

Det är även viktigt att tänka på att individuella skillnader föreligger hos föräldrarna, några föräldrar tycker att det känns besvärligt att behöva lämna ifrån sig sina små medan andra längtar efter sina arbeten (Hwang m fl., 1992). Andra faktorer som också har visat sig vara viktiga är hur personalen förhåller sig till föräldrars, främst mödrars, konflikt när det gäller yrkesarbete och barnomsorg, dvs. skulden många mammor känner över att de lämnar sina barn. Hur personalen hanterar separationsångesten dels från barnen, dels från föräldrarna, har också betydelse. Ju mer pålitlig, stabil och uppmärksam personalen är på det enskilda barnets behov, desto större är sannolikheten att föräldern kommer att känna att han eller hon kan koppla av oron för det egna barnet och fokusera på yrkesarbetet och därmed utföra ett bra arbete. Konflikten mellan föräldra- och yrkesrollen minskar därmed (Wheeler Poms, Botsford, Kaplan, Buffardi & O'Brien, 2009). Andra avgörande faktorer är hög personaltäthet, små barngrupper, hög utbildning bland förskolepersonalen samt god kontakt mellan föräldrar och förskolepersonal. Om samarbetet är gott får detta en positiv effekt på barnens utveckling (Evenshaug & Hallen, 2001).

Belsky (2009) menar att när barn vistas i en förskola som erbjuder hög kvalitet är den oftast av godo för barnet, främst när det gäller utveckling av de kognitiva förmågorna och språket. Hög kvalitet menar han utgörs i första hand av att pedagogerna är uppmärksamma på varje barns behov, svarar på dess verbala och icke-verbala signaler, stimulerar dess nyfikenhet och är varma, stödjande och intresserade. Negativa effekter av förskolan är att de som har vistats i förskolan långa dagar från tidig ålder uppvisar ökad aggressivitet och olydnad. Belsky betonar också att det alltid är familjesituationen som är den viktigaste och mest avgörande i barnens liv. Ekonomisk stabilitet i familjen, sammanboende föräldrar, mödrar som inte är deprimerade och intonande föräldrar som känner av barnens behov, är helt avgörande för barnens utveckling under uppväxten (Belsky, 2009). Hwang menar att sannolikt finner vi i hemmiljön såväl den bästa som den sämsta utvecklingsmiljön för barnen (Hwang m fl., 1992).

Det finns flera olika undersökningar som gjorts beträffande barns utveckling där jämförelser gjorts mellan förskolebarn och hemmabarn. Resultaten av de olika undersökningarna varierar ofta, bl a. beroende på vid vilken ålder de genomförs och i vilket land. Förskolan i Sverige anses internationellt hålla en hög standard, trots de senaste årens diskussioner om försämrade resurser, lägre utbildningsnivå hos personalen, högre personalomsättning och större barngrupper. När jämförelser har gjorts mellan barnen har forskarna främst studerat två olika aspekter: kognitiv och social nivå. När det gäller den kognitiva nivån visar flera svenska undersökningar att förskolebarn klarar sig bättre i skolan, även i högre klasser, än hemmabarn. Det finns dock amerikanska undersökningar som påvisat motsatt resultat. Skillnaden kan också bero på förskolans och skolans kvalitet. När det gäller den sociala kompetensen, torde förskolebarnen ha ett försprång då den sociala kompetensen borde främjas av förskolevistelse med många jämnåriga barn. Resultaten är dock inte entydiga. Vissa undersökningar visar att förskolebarn är mer aktiva, aggressiva och mer inriktade mot jämnåriga än mot vuxna. De uppvisar även ett beteende som innebär att de lättare blir frustrerade och har svårare att kontrollera sina känslor. Resultaten avseende den sociala kompetensen visar att miljön inte är så avgörande som vi kan tro, hemmabarn har visat sig vara lika sociala som förskolebarn (Evenshaug & Hallen, 2001).

Sammanfattningsvis visar tidigare forskning att det är viktigt att föräldrarna tillbringar mycket tid med sina barn för att barnens anknytningsrelationer och vidare socioemotionell förmåga ska utvecklas på ett bra sätt. Även om resultaten från tidigare

forskning inte är entydiga, visar en del forskning att långa dagar i förskola och tidig inskolning kan påverka barnens förmåga till en trygg anknytning negativt, speciellt om förskolemiljön präglas av hög personalomsättning och stora barngrupper i kombination med att barnen är små.

Syfte och Hypoteser

Ett syfte med vår studie är att undersöka huruvida jämställdhet i arbetstid och föräldraledighet påverkar den tid föräldrar tillbringar med sina barn. Vår första hypotes är att ökad jämställdhet i arbetstid och föräldraledighet påverkar föräldrarnas totala tid med barnen negativt, dvs. att barnen tillbringar fler timmar i förskolan och inskolats tidigare. För att testa denna hypotes har vi undersökt sambanden mellan kvinnans och mannens arbetstid och föräldraledighet med den tid som barnen tillbringar i förskolan och vid vilken ålder de skolades in i förskolan.

Tidigare studier visar att de flesta par, innan barnen kommer, har höga ambitioner avseende att de vill leva jämställt som föräldrar. Situationen förändras dock ofta när barnen kommer och paren inträder i traditionella könsroller, innebärande att kvinnan tar ett ökat ansvar för barn och hem och mannen arbetar mer och tar ett större försörjningsansvar. Tidigare undersökningar visar också att kvinnan tar ett större ansvar för hem och barn, oavsett arbetsbörda i övrigt, och att hon vanligtvis inte upplever detta som orättvist.

Ett andra syfte med vår studie är därför att undersöka föräldrars egna upplevelser av jämställdhet i sina parrelationer, i förhållande till deras jämställdhet i arbetstid och uttagen föräldraledighet, samt fördelning av hemarbete, tid med barnen och egen tid. Vår andra hypotes är att par upplever sig som betydligt mer jämställda än vad fördelning av arbete, föräldraledighet, hemarbete, tid med barnen och egen tid indikerar.

Metod

Vi har genomfört två enkätstudier. Den första kallar vi för vår pilotstudie och den genomfördes i pappersform. Det visade sig dock vara mycket svårt att få in enkätsvar på detta vis och därför valde vi att lägga upp en databaserad enkät på nätet istället. Denna besvarades via en länk och alla svar gick direkt till en preliminär enkätdatabas (surveymonkey.com) där vi senare bearbetade och analyserade alla inkomna enkätsvar. Denna kallar vi för vår huvudstudie. Syftet med den första studien var att få reda på hur föräldrar i ett parförhållande fördelar sin tid mellan arbete, hushåll, barn och fritid och hur de uppfattar detta, medan syftet med den andra studien var att i större utsträckning få information om hur föräldrar upplever sin tidsfördelning och sin relation.

Pilotstudie

Deltagare. I pilotstudien rekryterades 44 personer, varav 34 kvinnor och 10 män, vilka fick fylla i en standardiserad enkät. Kriterierna för deltagande var att de var föräldrar, sammanboende med en partner och att de hade barn i förskoleåldern. Endast en förälder i en parrelation fyllde i enkäten.

Huvuddelen av deltagarna hade barn i förskolor i olika delar av Lidingö kommun. 70 procent av kvinnorna och 98 procent av männen i undersökningen var yrkesarbetande, 14 procent av kvinnorna och 2 procent av männen i undersökningen var föräldralediga, 11 procent av kvinnorna och 0 procent av männen var studerande och 5 procent av kvinnorna och 0 procent av männen var arbetssökande. Av kvinnorna i undersökningen hade 16 procent gymnasieutbildning, 7 procent ej avslutade högskolestudier, 77 procent högskoleexamen eller forskarutbildning. Av männen hade 11 procent gymnasieutbildning, 5 procent ej avslutade högskolestudier och 84 procent högskoleexamen eller forskarutbildning. Av deltagarna hade 14 procent ett barn, 50

procent två barn, 32 procent tre barn och 14 procent fyra barn eller fler.

Material. Enkäten för pilotstudien delades ut i pappersformat (bilaga 1) och bestod av tio frågor rörande faktabaserad information (t ex. arbetstid, tid med barn, timmar i förskola och inskolningsålder), innefattande exempelvis frågorna: ”fyll i antalet timmar ditt barn spenderar i förskolan per vecka” samt ”fyll i antalet månader som du respektive din partner har tagit ut föräldraledighet”. Vidare innehöll enkäten fem frågor avseende upplevd jämställdhet i relationen och fördelning av arbete i förhållandet, t ex. ”jag upplever att vårt förhållande är jämställt” och ”jag upplever att vi har en rättvis fördelning av hemarbete (här definierat som hushållsarbete) och yrkesarbete”. Avseende de upplevelsebaserade frågorna relaterade till jämställdhet i relationen kunde respondenterna välja mellan fem olika svarsalternativ: från ”ja, i stor utsträckning” till ”nej, inte alls”.

I fyra av de faktabaserade frågorna efterfrågades även information avseende respondentens partner, varför svarsinformation avseende dessa frågor genererades såväl för respondenten som för dennes partner (t ex. hur många timmar partnern arbetar och vilken utbildning partnern har). För dessa fyra frågor genererades således 88 svar: 44 svar avseende respondenten själv och 44 svar avseende respondentens partner. Eftersom endast en person i parförhållandet fyllde i enkäten fanns det ingen risk för dubbelräkning. Övriga frågor avsåg enbart respondenten själv.

Procedur. Deltagarna kontaktades i samband med barnlämning/hämtning i flera olika förskolor på Lidingö. I vissa fall lämnades enkäterna till förskoleföreståndaren som delade ut enkäterna till samtliga föräldrar. Föräldrarna fick en kort skriftlig introduktion till frågorna i form av en inledning i enkäten, där det beskrevs att frågorna var avsedda för en c-uppsats i psykologi och att svaren var anonyma. De ifyllda enkäterna lämnades in i en låda i hallen i respektive förskola. Totalt lämnades 400 enkäter ut under en period av fyra veckor. Av de utdelade enkäterna var det 44 som kom tillbaka ifyllda, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 11 procent.

Samtliga enkäter sammanställdes och bearbetades i SPSS, huvudsakligen med hjälp av korrelationsanalyser. Vid jämförelse avseende t ex. arbetstid och barnens tid i förskola undersöktes sambandet mellan samtliga mäns arbetstid (n=44), samt samtliga kvinnors arbetstid (n=44) och barnens tid i förskolan.

Det faktum att informationen avseende även partnern (och inte bara respondenten själv) användes i analysen, skulle kunna påverka reliabiliteten negativt. Vi bedömer dock att denna risk är acceptabel eftersom den information avseende partnern som användes i analysen avsåg faktabaserad information som båda i förhållandet torde kunna ge korrekta uppgifter om. Detta gäller dock i högre utsträckning frågorna avseende arbetstid i timmar per vecka och antal månaders föräldraledighet, där objektiviteten är högre, än frågorna avseende uppskattad tid för hemarbete, tid med barn och egen tid.

Huvudstudie

Deltagare. I huvudstudien besvarades enkäten totalt av 101 personer. Kriterierna för deltagande var att deltagarna var sammanboende med en partner och att de hade barn i förskolan. Endast en person i parförhållandet fyllde i enkäten, antingen kvinnan eller mannen. 33 svar fick rensas bort pga. att personer som fyllt i enkäten antingen inte uppfyllde dessa kriterier eller att de hade lämnat enkäten bara delvis ifylld. Således var antalet personer som deltog i studien 68 stycken, varav 57 kvinnor och 11 män. Deltagarnas medelålder i huvudstudien var 38 år (intervall mellan 20 och 52 år). 68 procent av kvinnorna och 84 procent av männen i undersökningen var yrkesarbetande, 18 procent av kvinnorna och 6 procent av männen i undersökningen var föräldralediga, 10 procent av kvinnorna och 2 procent av männen var studerande och 2 procent av kvinnorna och 5 procent av männen var arbetssökande. Av kvinnorna i undersökningen

hade 3 procent grundskoleutbildning, 13 procent gymnasieutbildning, 18 procent ej avslutade högskolestudier, 57 procent högskoleexamen och 6 procent forskarutbildning. Av männen hade 4 procent enbart grundskoleutbildning, 30 procent hade gymnasieutbildning, 12 procent hade ej avslutad högskoleexamen, 48 procent hade högskoleexamen och 5 procent hade forskarutbildning. Av deltagarna hade 25 procent ett barn, 47 procent två barn, 18 procent tre barn, 10 procent fyra barn eller fler. Antalet barn var i snitt 2,1. Enkäten lades ut på ett antal Internetsidor: www.familjeliv.se, Föräldrar & barns Facebooksida samt två Facebookgrupper hos Högskolan i Kristianstad.

Material. Enkäten för huvudstudien (bilaga 2) bestod av 12 frågor rörande faktabaserad information samt fyra frågor avseende mer upplevelsebaserad information. Flera av frågorna var liknande dem som användes i pilotstudien, med viss justering efter feedback från föräldrarna. De faktabaserade frågorna handlade om föräldrarnas arbetstid, tid med barn, tid i hemarbete (här definierat som hushållsarbete) samt egen tid. Här fick varje förälder som besvarade enkäten fylla i dels sin egen tid för en viss aktivitet (t ex. antal timmar arbetstid i veckan), dels sin partners tid för samma aktivitet. Från varje föräldrapar var det dock endast en part som fyllde i enkäten. För de fyra frågor som även efterfrågade information avseende respondentens partner genererades således 136 svar: 68 svar avseende deltagaren själv och 68 svar avseende deltagarens partner. Övriga frågor avseende upplevelsebaserad information avsåg enbart deltagaren själv. Vidare fick respondenten fylla i frågor gällande barnet eller barnen, såsom antal timmar i förskolan och inskolningsålder i förskolan.

När det gäller de upplevelsebaserade frågorna fick föräldrarna först fylla i en fyrgradig skala, t ex. i vilken utsträckning de upplever sitt förhållande som jämförbart från ”mycket jämförbart” till ”inte alls jämförbart”. I efterhand kan konstateras att det hade varit mer ändamålsenligt att för dessa frågor använda en skala med fler graderingar, t ex. en åtta-gradig Likert-typ skala, vilket skulle ha underlättat den statistiska analysen. En fråga handlade om att föräldrarna skulle uppskatta hur viktiga olika påståenden rörande jämförbarhet i förhållandet var för dem, t ex. att båda yrkesarbetar i lika stor utsträckning och att båda tar ut lika mycket föräldraledighet. Skalan här var också kontinuerlig och fyrgradig från ”mycket viktigt” till ”inte alls viktigt”.

För att kunna kontrollera jämförbarheten i praktiken i ett förhållande när det gäller omhändertagande av barnen lät vi föräldrarna fylla i en lista med 14 frågor avseende vem som gör vad med barnen när det gäller olika sysslor, t ex. tar hand om dem när de är sjuka eller lägger dem på kvällen. Skalan utvecklades av Psouni, Johannesson & Welff-Nantas (2005) och används här med en ändring i responskalan. Skalan här var ”nästan bara mamma”, ”mest mamma”, ”lika mycket båda”, ”mest pappa” och ”nästan bara pappa”. Här ville vi ha ytterligare information om vem som lägger ner faktisk tid med barnen. Vi hade även en fråga rörande relationen där vi bad respondenten uppskatta förnöjsamheten med ett antal påståenden såsom atmosfären i hemmet och förhållandet. Skalan här var fyrgradig från ”mycket nöjd” till ”inte alls nöjd”.

Procedur och Databearbetning. Enkäten sammanställdes och en länk till den lades ut på ett antal Internetsidor med texten ”Hej, vi skriver en C-uppsats i psykologi vid Högskolan i Kristianstad. Deltag gärna i vår enkät om jämförbarhet och föräldraskap! Kriterierna för deltagande är att du är förälder, sammanboende och har barn i åldern 1-5 år. Tack på förhand!”.

Samtliga enkäter sammanställdes och bearbetades i SPSS, huvudsakligen med hjälp av korrelations- och regressionsanalys. Även t-test användes vid jämförelse av medelvärden. Vid jämförelse avseende t ex. arbetstid och barnens tid i förskola undersöktes sambandet mellan samtliga mäns arbetstid (n=68), samtliga kvinnors arbetstid (n=68) samt skillnad i arbetstid mellan mannen och kvinnan i parförhållandet och barnens tid i förskolan.

Liksom i pilotstudien skulle det faktum att informationen avseende även partnern (och inte bara respondenten själv) användes i analysen, kunna påverka reliabiliteten negativt. Vi bedömer dock att denna risk är acceptabel, eftersom den information avseende partnern som användes i analysen avsåg faktabaserad information som båda i förhållandet torde kunna ge korrekta uppgifter om. Detta gäller dock i högre utsträckning frågorna avseende arbetstid i timmar per vecka och antal månaders föräldraledighet, där objektiviteten är högre, än frågorna avseende uppskattad tid för hemarbete, tid med barn och egen tid.

Resultat

Pilotstudie

Resultatet av pilotstudiens enkät visar att den genomsnittliga arbetstiden och föräldraledigheten skiljer sig åt mellan män och kvinnor. Det genomsnittliga antalet veckoarbetstimmar för män var 39,7 och för kvinnor 28,5, medan den genomsnittliga föräldraledigheten för män var 2,8 månader och för kvinnor 13,8 månader. Se Tabell 1 nedan.

Den genomsnittliga tiden i förskola för deltagarnas barn (inklusive tid med barnflicka) uppgick till 34,5 timmar i veckan. Barnens genomsnittliga ålder vid förskolestart var 16,9 månader. Se Tabell 1.

Tabell 1: Resultat från pilotstudien

	Medelvärde	Standardavvikelse
Veckoarbetstid antal timmar, män	39,7	10,6
Veckoarbetstid antal timmar, kvinnor	28,5	16,6
Tid i förskola för barnet, antal timmar/vecka	33,2	10,1
Tid i förskola för barnet + tid med barnflicka tim/v	34,5	10,4
Förskolestart för barnet, antal månader efter födsel	16,9	5,4
Föräldraledighet antal månader, män	2,8	3,3
Föräldraledighet antal månader, kvinnor	13,8	6,1
Upplevelse av jämställdhet i förhåll, män (1-5)	4,7	0,5
Upplevelse av jämställdhet i förhåll, kvinnor (1-5)	4,2	1,1
Upplevelse av jämställdhet i förhållandet, samtliga	4,3	1,0

Avseende ett av studiens syften, att undersöka hur jämställdhet i arbetstid och föräldraledighet påverkar barnens tid i, och ålder för inskolning i, förskolan, visade en korrelationsanalys ett signifikant samband mellan kvinnors arbetstid och den tid barnen tillbringar i förskolan. Längre arbetstid för kvinnorna innebar i genomsnitt längre tid i förskolan för barnen ($r = 0,59$, $p < 0,001$). Studien visade inte något motsvarande signifikant samband mellan mäns arbetstid och barnens tid i förskolan ($r = -0,06$, $p = 0,706$). Motsvarande samband fanns även för föräldraledighetens längd och inskolningsålder, dvs. det fanns ett signifikant samband mellan kvinnornas föräldraledighet och barnens inskolningsålder i förskolan ($r = 0,727$, $p < 0,001$, $N = 41$), medan motsvarande samband för papporna var obefintligt ($r = -0,013$, ns).

Ett andra syfte med denna studie var att undersöka föräldrars egen uppfattning om jämställdhet i sin relation, i förhållande till jämställdhet i arbetstid och uttag av föräldraledighet. Pilotstudiens resultat enligt ovan visar att det finns signifikanta skillnader i arbetstid (beroende samples $t = 3,7$, $p = 0,000$) och föräldraledighet ($t = 14,6$, $p = 0,000$) mellan män och kvinnor. Detta till trots känner sig såväl män som kvinnor jämställda i sitt förhållande. På en femgradig skala där respondenterna förhöll sig till påståendet: "Jag upplever att vårt förhållande är jämställt" där 5 betydde "ja i stor

utsträckning" och 1 "nej inte alls", blev genomsnittet bland män 4,7 (n=10, STD = 0,5) och bland kvinnor 4,2 (n=34, STD = 1,05).

En korrelationsanalys visade även att det inte fanns någon signifikant skillnad i upplevelse av jämställdhet för respondenterna i studien och skillnad i arbetstid mellan män och kvinnor, dvs. respondentens upplevelse av att leva i ett jämställt förhållande verkar inte påverkas av att respondenten eller dennes partner arbetar mer eller mindre ($r = -0,2$, $p = 0,2$). Vid analys av denna jämförelse har sambandet mellan upplevd jämställdhet hos deltagaren i studien jämförts med skillnaden i arbetstid mellan deltagaren och dess partner. Detta gäller även föräldraledigheten, dvs. det fanns ingen signifikant skillnad mellan upplevelse av jämställdhet för respondenterna i studien och skillnad i föräldraledighet. Respondentens upplevelse av att leva i ett jämställt förhållande verkar inte påverkas av antalet dagar föräldraledighet respondenten har tagit ut jämfört med antalet dagar föräldraledighet dennes partner har tagit ut ($r = -0,21$, $p = 0,172$, $n = 44$). Även här har vi beräknat en skillnad-score genom att subtrahera respondentens dagar i föräldraledighet från partners.

Huvudstudie

Kvinnorna i studien har generellt sett en lägre genomsnittlig arbetstid än männen: 29,0 timmar respektive 38,5 timmar i veckan (beroende samples $t = 3,0$, $p = 0,002$). Även om jämförelsen endast inkluderar yrkesarbetande kvinnor och män är skillnaderna tydliga, om än mindre: 39,3 timmar för kvinnorna och 43,4 timmar för männen ($t = 2,4$, $p = 0,002$). När det gäller hemarbete lägger kvinnorna mer tid än männen, 15,4 timmar respektive 10,3 timmar ($t = 2,8$, $p = 0,005$). Detta gäller även för yrkesarbetande män och kvinnor (14,1 timmar respektive 10,3 timmar, $t = 2,3$, $p = 0,002$). Avseende tid med barnen lägger kvinnorna i genomsnitt 25,2 timmar och männen 17,1 timmar ($t = 2,7$, $p = 0,008$). Motsvarande tid för yrkesarbetande kvinnor och män var 18,3 timmar respektive 14,5 timmar ($t = 1,9$, $p = 0,05$). Kvinnorna har i genomsnitt mindre egen tid än männen, 8,8 timmar respektive 12,3 timmar ($t = 1,6$, $p = 0,1$). Skillnaden mellan yrkesarbetande mäns och kvinnors egen tid (9,5 timmar respektive 7,6 timmar) är dock inte signifikant. Avseende föräldraledighet har kvinnorna i genomsnitt tagit ut 15,3 månader, medan männen endast har tagit ut 4 månader ($t = 9,9$, $p = 0,000$). Respondenternas barn tillbringar i genomsnitt 31 timmar i förskolan och börjar i genomsnitt vid 19,2 månaders ålder. Se Tabell 2.

Tabell 2: Medelvärde och standardavvikelse för de ingående variablerna: arbetstid, tid för hemarbete, tid med barnen och egen tid, dels fördelat på kvinnor respektive män (såväl respondent som partner), dels totalt för respondenten inklusive partner. Vidare visar vi barnens tid i förskolan och ålder för förskolestart. $N=136$, NY (antal yrkesarbetande män och kvinnor) =103, NK (antal kvinnor)=68, (NKY (antal yrkesarbetande kvinnor)=46, NM (antal män)=68, NMY (antal yrkesarbetande män)=57 och NB (antal barn)=68.

	M_{Tot}	SDT_{Tot}	M_K	SD_K	M_M	SD_M
Arbetstid	73,3	20,2	29,0	19,1	38,5	16,6
Arbetstid (Y)	82,7	12,5	39,3	8,5	43,4	7,2
Hemarbete	26,0	14,6	15,4	11,6	10,3	8,5
Hemarbete (Y)	24,3	14,4	14,1	11,1	10,3	7,9
Tid med barn	37,8	24,4	25,2	20,0	17,1	13,8
Tid med barn (Y)	33,0	21,5	18,3	11,5	14,5	10,6
Egen tid	20,7	23,7	8,8	8,8	12,3	15,0
Egen tid (Y)	17,0	11,9	7,6	5,0	9,5	7,7
Föräldraledighet	19,8	8,7	15,3	7,7	4,0	5,1
Timmar på förskola	31,0	9,3	-	-	-	-
Förskolestart	19,2	6,0	-	-	-	-
Skillnad i arbetstid*	17,1	19,5	-	-	-	-
Skillnad i arbetstid (Y)*	6,4	8,3	-	-	-	-

Notera: * Skillnad i arbetstid mellan mannen och kvinnan i en parrelation baserad på information lämnad av respondenten.

Ett syfte med vår studie var att undersöka hur jämställdhet i arbetstid och föräldraledighet påverkar barnens tid i och ålder för inskolning i förskolan. En jämförelse avseende sambandet mellan yrkesarbetande kvinnors och mäns arbetstid och skillnad i arbetstid visade att det finns ett statistiskt signifikant samband mellan kvinnors arbetstid och tid i förskola för barnen ($r = 0,327$, $p < 0,05$). Resultatet är i enlighet med resultaten från pilotstudien och indikerar således att barnen tillbringar mer tid i förskolan om kvinnan har en hög arbetstid. Motsvarande samband med mäns arbetstid finns inte ($r = 0,059$, ns). Preliminär analys visade att antaganden avseende "normality linearity and homoscedasticity" inte överträddes.

Analysen indikerade vidare ett mycket starkt samband mellan kvinnors föräldraledighet och förskolestart för barnen ($r = 0,816$, $p < 0,0001$), och ett starkt samband mellan skillnad i föräldraledighet och förskolestart för barnen ($r = 0,576$, $p < 0,001$). Det fanns inget signifikant samband mellan mäns längd på föräldraledigheten och barnens förskolestart ($r = 0,055$, ns). Preliminär analys visade att antaganden avseende "normality, linearity and homoscedasticity" inte överträddes.

För att undersöka andra aspekter på jämställdhet, utöver fördelning av arbetstid och föräldraledighet, inkluderades ett antal frågor i enkäten där respondenten uppmanades fylla i vem av föräldrarna som genomför ett antal handlingar tillsammans med barnen, se nedan Tabell 3.

Resultatet indikerade att respondenten och dennes partner delar på arbete och umgänge med barnen i relativt hög utsträckning. Om man dock jämför medelnoteringen för "nästan bara mamma" eller "mest mamma", som är 36 procent, med medelnoteringen för "nästan bara pappa" eller "mest pappa", som är 9 procent, är skillnaderna stora. Denna analys indikerar att mamman tar ett större totalt ansvar för barnen, som åtminstone delvis torde ligga utanför mätningen avseende fördelning av direkt arbetstid och motsvarande föräldraledighet.

Tabell 3: Fördelning av ansvar mellan mamman och pappan i ett förhållande avseende olika aktiviteter med barnen (n=68).

	Nästan bara/ mest mamma (%)	Lika mycket båda (%)	Nästan bara/ mest pappa (%)
Följer med barnet till doktorn	53	41	6
Tar hand om sjukt barn	34	62	5
Hjälper barnet med hygien	38	56	7
Städar upp barnets leksaker	35	50	15
Lägger barnet	28	61	11
Lämnar barnet på förskolan	36	37	26
Hämtar barnet på förskolan	48	39	13
Går på föräldramöten	30	65	6
Köper kläder till barnet	77	13	0
Tar barnet till aktiviteter	20	68	12
Leker med barnen	17	69	15
Läser för barnet	25	66	10
Tillrättavisar barnet	19	79	2
Tröstar barnet	35	64	2
Medelnotering	36	55	9

Ett delsyfte med studien var att undersöka respondenternas egen upplevelse av jämställdhet i sin parrelation. För att studera detta och vilka aspekter respondenterna upplevde som viktiga respektive mindre viktiga i sin relation och i sitt föräldraskap, ställdes ett antal frågor i huvudstudien vars resultat visas i Tabell 4 nedan. Resultatet från enkäten visar att en betydande majoritet upplever sitt förhållande som mycket eller ganska jämställt (78 procent) och att en majoritet av respondenterna inte tycker det är viktigt att arbetstiden fördelas lika (57 procent inte särskilt viktigt eller inte alls viktigt), eller att dela föräldraledigheten lika (77 procent inte särskilt viktigt eller inte alls viktigt). Avseende vikten av att dela hemarbete, ansvar för barnen, totalt arbete och relationen till barn anser en majoritet att det är mycket eller ganska viktigt.

Inte oväntat anser en mycket stor majoritet (97 procent) att det är mycket viktigt eller viktigt att ha en fördelning som båda är nöjda med. En iakttagelse är att det är 62 procent som tycker det är mycket viktigt (90 procent mycket viktigt eller viktigt) att dela ansvar för barnen men bara 16 respektive 14 procent som tycker det är mycket viktigt att dela arbete och föräldraledighet lika (44 procent respektive 43 procent mycket viktigt eller viktigt).

Tabell 4: Olika aspekters vikt avseende jämställdhet i parförhållandet (n=68)

	Ja, mycket/ja, ganska mycket (%)	Nej, inte särskilt/ nej, inte alls (%)
Upplevelse av jämställdhet i förhållandet	78	22
Vikt av att arbeta lika mycket	44	46
Vikt av att dela föräldraledighet lika	33	67
Vikt av att dela totalt arbete lika	88	12
Vikt av att dela hemarbete	62	38
Vikt av att dela ansvar för barnen	90	10
Vikt av att ha en lika nära relation till barnen	93	7
Vikt av att ha lika mycket egen tid	77	23
Vikt av att ha en fördeln som båda är nöjda med	97	3

Avseende de mer faktabaserade parametrarnas påverkan på upplevd jämställdhet, undersöktes sambandet mellan fördelning av arbetstid mellan föräldrarna, tid för hemarbete, tid för barnen, egen tid och uttagen föräldraledighet, med upplevd jämställdhet. En stegvis hierarkisk regressionsanalys genomfördes där skillnaden i tid som mannen respektive kvinnan i förhållandet lägger ner på de olika variablerna (arbete, föräldraledighet, hemarbete, barn och egen tid) jämfördes med upplevd jämställdhet hos respondenten, se Tabell 5 nedan.

Preliminär analys visade att antaganden avseende ”normality, linearity and homoscedasticity” inte överträdde. Som illustreras i tabellen registrerades tid som lades på hemarbete i steg 1 och fångade upp 15 procent av variansen i upplevd jämställdhet ($p < 0,01$). Det unika förklaringsvärdet för arbetstid uppgick till 6,7 procent ($p < 0,05$). De unika förklaringsvärdena för övriga variabler var mycket begränsade och inte heller signifikanta. Den totala variansen i upplevd jämställdhet som förklarades av modellen var 26,6 procent, $F(5,53)=3,9$, $p < 0,01$.

Tabell 5: Regressionsanalys avseende upplevd jämställdhet som ett resultat av skillnader mellan partners arbetstid, föräldraledighet, tid för hemarbete samt tid med barnen och egen tid (n=68).

	Standard Beta	Step	R-square (accumulated)	Additional R-square explained	p
Arbetstid (tim/v)	0,274	2	0,217	0,067	0,032
Föräldraledighet (mån)	0,152	3	0,237	0,020	0,231
Tid hemarbete (tim/v)	0,387	1	0,150	0,150	0,002
Tid med barn (tim/v)	-0,155	4	0,253	0,016	0,286
Egen tid (tim/v)	0,131	5	0,266	0,013	0,334

Avseende upplevd jämställdhet undersöktes även korrelationen mellan upplevd jämställdhet och tillfredsställelse i förhållandet, vilket visade ett signifikant samband ($r=0,4$, $p < 0,005$). Övrig analys avseende orsaker och andra samband med tillfredsställelse i relationen har dock inte analyserats i denna studie.

Diskussion

Ett syfte med vår studie var att undersöka om jämställdheten i arbetstid och föräldraledighet i ett parförhållande påverkar barnens tid i och ålder vid inskolning i förskolan. Vår första hypotes var att ökad jämställdhet i arbetstid och föräldraledighet medför att föräldrarnas totala tid med barnen minskar, dvs. att barnen tillbringar fler timmar i förskolan och inskolas tidigare. Både vår pilotstudie och vår huvudstudie bekräftar denna hypotes. Vi undersökte också föräldrars egen upplevelse av jämställdhet i sin parrelation, i förhållande till deras jämställdhet i arbetstid, tid för hemarbete, tid med barnen, föräldraledighet och egen tid. Vår andra hypotes var att par upplever sig som mer jämställda än vad den faktiska fördelningen av dessa variabler indikerar och våra fynd bekräftar delvis denna hypotes.

Det finns många faktorer som inverkar på föräldrars tid med sina barn: utbildning, arbete, föräldraledighet och även uppfattningen om hur viktig man är som förälder. Avseende sambandet mellan föräldrars arbetstid samt föräldraledighet och den tid barnen tillbringar i förskola och vid vilken ålder barnen skolas in i förskolan, visar såväl pilotstudien som huvudstudien att barnens tid i förskolan i stor utsträckning påverkas av kvinnans arbetstid, dvs. i förhållanden där kvinnorna arbetar fler timmar går också barnen fler timmar i förskolan. Om kvinnan och mannen ska yrkesarbeta i lika stor utsträckning innebär detta i praktiken ofta att kvinnan ökar sin arbetstid, medan mannen inte minskar sin arbetstid. Avseende kvinnors föräldraledighet och barnens förskolestart

var sambandet ännu tydligare, dvs. i förhållanden där kvinnorna har kortare föräldraledighet inskolnas barnen tidigare i förskolan. Motsvarande samband mellan mäns arbetstid och barnens tid i förskola samt mellan mäns föräldraledighet och förskolestart för barnen saknas.

Ovanstående svar indikerar att det är kvinnans arbetssituation som till stor del avgör barnens närvarotid i och start i förskolan. Detta innebär att, så länge detta samband kvarstår, ökad jämställdhet i arbetslivet leder till att barnen tillbringar mer tid i förskolan och inskolnas tidigare. Längre dagar i förskola och tidigare inskolning kan i sin tur påverka barnens förmåga till anknytning negativt, vilket diskuteras i teoriavsnittet. Ju längre barnen har fått vara hemma med föräldrarna, desto större är chansen att de har kunnat etablera en nära och trygg relation till sina föräldrar (Hwang m fl., 1992).

Även om det inte finns entydiga fakta för att med säkerhet dra slutsatsen att tidig inskolning och långa dagar i förskola är negativt för barn generellt, visar resultaten i denna studie på vikten av fortsatt forskning inom detta område. Vissa teorier visar nämligen att barnen är speciellt känsliga i tvåårsåldern (Cullberg, 1996) och att den genomsnittliga inskolningsåldern i förskola i våra två studier är ca 17 (pilotstudie) respektive 19 (huvudstudie) månader. Ju yngre barnen är, desto mer känsliga är de för stress. Hwang m fl. (1992) framhåller att små barn inte bör tillbringa alltför många timmar i veckan från sina föräldrar. Genomsnittlig tid i förskola (inklusive barnflicka) per vecka för barnen i vår pilotstudie och huvudstudie var 34,5 respektive 31 timmar. Den ytterligare tid i förskola och den tidigare inskolning som en ökad jämställdhet i arbetstid och föräldraledighet innebär, skulle således kunna påverka barnens välbefinnande negativt. Detta gäller speciellt i de fall där barnen är känsliga och det är en otrygg miljö i förskolan med t ex. stora barngrupper och hög personalomsättning.

I vår pilotstudie uppgav de flesta föräldrar att de var nöjda med den tid de får tillbringa med sina barn. Andra undersökningar visar dock att det finns många föräldrar som upplever att de inte tillbringar så mycket tid med sina barn som de skulle vilja. I en rapport från TCO t ex. uppger fyra av fem föräldrar att de skulle vilja lägga ner mycket mer tid på sina barn. Att inte kunna ge sina barn så mycket tid som föräldrar själva skulle vilja kan öka det dåliga samvetet. I en SIFO-undersökning uppgav varannan mamma och var tredje pappa att de mycket ofta eller ganska ofta har skuldkänslor för att de inte har tillräckligt med tid för sina barn (SCB, 2004a).

Vi undersökte också föräldrars egen upplevelse av jämställdhet i sin parrelation, i förhållande till deras jämställdhet i arbetstid, tid för hemarbete, tid med barnen, föräldraledighet och egen tid. Avseende den upplevda jämställdheten i förhållandet fann vi i pilotstudien inget samband mellan uppdelning av arbetstid eller föräldraledighet och upplevd jämställdhet. I huvudstudien fann vi däremot att en signifikant andel i variansen i upplevd jämställdhet kunde förklaras av skillnader partners emellan i arbetstid och i tid för hemarbete. Sambandet var dock begränsat då endast 25 procent av variansen i upplevd jämställdhet fångades upp av dessa variabler. Våra fynd från pilotstudien och huvudstudien tillsammans tyder på att föräldrars upplevda jämställdhet är svagt kopplad till jämställdhet i arbetstid, tid för hemarbete, tid med barnen, föräldraledighet och egen tid.

Resultaten från studien visar också att en betydande majoritet anser att en jämlik fördelning av arbetstid och föräldraledighet är mindre viktigt i förhållandet. Det är således andra faktorer som påverkar harmonin i förhållandet och sannolikt även upplevelsen av jämställdhet. Teorin ger där visst stöd för att det kan vara en bredare bedömning av förhållandet och relationen till barnen som avgör i vilken utsträckning individer upplever sig som jämställda, innefattande t ex. ömsesidig respekt, delat ansvar och ömsesidigt beroende utan att någon dominerar (Tuties & Tuties, 1986). Upplevelsen av jämställdhet kan också påverkas av många olika faktorer såväl inre som yttre: utbildning, uppväxtmiljö, boendemiljö, antal barn, restid osv. De aspekter som

respondenterna i studien ansåg som mest viktiga i förhållandet var: ”dela ansvar lika för barnen”, ”ha en lika nära relation till barnen” och ”ha en fördelning av arbete och ansvar som bägge är nöjda med”, vilket också ger ett visst stöd för att det är andra bredare faktorer som är viktiga. Undersökningen av Silberschmidt Viala (2011), drar bl a. slutsatsen att föräldrar upplever att det viktiga är att båda är känslomässigt involverade och engagerade i familjens dagliga rutiner så gott de kan, inte att de gör samma saker, vilket även kan tolkas som stöd för att den faktiska tidsfördelningen mellan mannen och kvinnan i förhållandet inte framstår som det viktigaste. Det kan i detta sammanhang också nämnas att det finns ett signifikant samband mellan upplevd jämställdhet och tillfredsställelse i förhållandet i vår studie. Det kan diskuteras huruvida upplevd jämställdhet medför tillfredsställelse i förhållandet eller omvänt. Givet att det finns ett begränsat samband mellan jämställdhet i arbetstid, tid för hemarbete, tid med barnen, föräldraledighet och egen tid, och upplevd jämställdhet, är det sannolikt det omvända; individer som känner tillfredsställelse i sin relation genom t ex. upplevelse av ömsesidig respekt, vilket troligtvis beror på en rad olika faktorer som inte diskuteras i denna uppsats, upplever sig också som jämställda i sitt förhållande.

Validitet och Reliabilitet

Det är ett känsligt område vi har undersökt. Föräldrar idag är sannolikt ganska medvetna om att när det gäller tid med barnen är det snarare kvantitet som räknas och inte bara kvalitet. Det är svårt att få kvalitet i relationen om det inte finns kvantitet. Det gör att frågor om hur mycket tid som tillbringas med barnen kan vara känsliga. Således kan subjektiva uppfattningar ha påverkat respondenternas svar.

Vår erfarenhet är att det är svårt att finna respondenter till en enkät, människor vill helt enkelt inte ta sig tid att svara på frågor, i alla fall inte föräldrar som, när de ska hämta eller lämna sina barn i förskolan, ofta har bråttom. Vi har inte fått in särskilt många svar från män, vilket givetvis påverkar svarsutfallet. Det begränsade antalet deltagare utgör en viktig begränsning med denna forskning. Även om urvalets storlek har gett tillräcklig statistisk styrka för våra statistiska analyser (en regressionsmodell innefattande fem olika möjliga variabler baserat på data från 68 deltagare, som förklarar 25 procent av variansen på 0,05 signifikansnivå har en ”power” på 0,95), hade det varit önskvärt att basera en sådan studie på ett betydligt bredare urval.

Huvudstudien genomfördes på nätet där respondenter fick svara på enkätens frågor som hade lagts upp på olika föräldraforum. Detta gör att svaren kan vara icke-representativa. Vi har sannolikt främst nått respondenter som ofta besöker föräldraforum, men i övrigt vet vi inte varifrån respondenterna kommer. Det är flera respondenter som inte har fyllt i enkäten korrekt eller underlåtit att svara på flera frågor. Dessa har samtliga uteslutits från undersökningen. Pilotstudien baseras huvudsakligen på svar från föräldrar med barn på förskolor på Lidingö, vilka utifrån vissa perspektiv (utbildning, inkomst, ålder på föräldrarna osv.) inte är helt representativa för småbarnsföräldrar i övriga Sverige.

Det faktum att respondenten gav information även avseende sin partner när det gäller vissa frågor kan påverka reliabiliteten negativt, vilket tidigare har diskuterats i metodavsnittet. Vi bedömer dock att denna risk minskades av att detta endast avsåg faktabaserade frågor där deltagaren torde ha en god uppfattning om korrekt information även avseende sin partner, t ex. arbetstid och föräldraledighet.

Framtida Forskning

Denna studie har visat att en ökad jämställdhet i ett förhållande när det gäller yrkesarbete och föräldraledighet sannolikt ökar tiden som barnen tillbringar i förskolan och tidigarelägger inskolningen. Anledningen till detta är att männen inte minskar sin arbetstid respektive ökar sin föräldraledighet i motsvarande grad som kvinnorna ökar sin arbetstid och minskar sin föräldraledighet. Ett område för framtida forskning skulle

kunna inkludera de underliggande orsakerna till detta och, om det är en oönskad utveckling, vad som kan göras för att motverka denna utveckling. Vidare är ett område för fortsatt forskning att mäta effekterna på barnens förmåga till anknytning av en allt tidigare inskolning och längre dagar i förskolan. Flera av de studier som hänvisas till i teoriavsnittet i denna studie har genomförts på 1990-talet eller tidigare, med de förutsättningar som då fanns: mindre barngrupper i förskolan, högre lärartäthet, lägre personalomsättning samt för barnen kortare dagar och senare inskolning i förskolan (SCB, 2004a). Detta gör att behovet av fortsatt forskning inom detta område ytterligare har ökat.

Referenser

- Belsky, J. (2009). *Effects of child care on child development – give parents real choice*. Birkbeck university of London.
- Bowlby, J. (2005). *A secure base*. Oxford: Routledge.
- Broberg, A., Mothander Risholm, P., Granqvist, P. & Ivarsson, T. (2008). *Anknytning i praktiken – tillämpningar av anknytningsteorin*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Cullberg, J. (1996). *Kris och utveckling*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Duvander, A-Z., Ferrarini, T. & Thalberg, S. (2005). Swedish parental leave and gender equality” – Achievements and reform challenges in a European perspective. Arbetsrapport, *Institutet för Framtidsstudier*, 2005:11.
- Edlund, T., Johansson, G., Linderöth, K. & Ståhl, P-O. (2000). Båda blir bäst – Attityden till delad föräldraledighet, *RFV Redovisar*, 2000:1, Riksförsäkringsverket, Stockholm.
- Ellneby, Y. (2005). *Cyberungar – eller vad barn egentligen behöver*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Elwin Nowak, Y. (2001). *I sällskap med skulden*, Stockholm: Bonnier förlag.
- Evenshaug, O. & Hallen, D. (2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Försäkringskassan, (2009). <http://www.forsakringskassan.se>.
- Försäkringskassan, (2010). <http://www.forsakringskassan.se>.
- Grote, N., K., Naylor, K., E. & Clark, M., S. (2002). Perceiving the division of family work to be unfair : do social comparisons, enjoyment and competence matter ?. *Journal of Family Psychology*, Vol. 16, No. 4, pp. 510-522.
- Hwang, P., Broberg, A., Gunnarsson, L., Hansen, S., Hjelmquist, E. & Schaller, J. (1992). *Barnets tidiga relationer*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Kihlbom, M., Lidholt, B. & Niss, G. (2009). *Förskola för de allra minsta – på gott och ont*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Kågeson, P. (2006). *Tid för barn?* Stockholm: SNS Förlag.
- Larsson, J. (2004). *Vad är tidsbrist - en forskningsöversikt och en modell för studier av barnfamiljers tidsmässiga välfärd*. Sociologiska institutionen, Göteborgs universitet.
- Lothaller, H., Mikula, G. & Schoebi, D. (2009). What contributes to the (im)balanced division of family work between the sexes?, *Swiss Journal of Psychology*, 68 (3), pp. 143-152.
- Psouni, E., Johannesson, E. & Welff-Nantas, C. (2005). Inter-parent versus inter-domain spill over effects on parental satisfaction. Föredrag (V2-E3-PA206) vid Kongressen "XIIth European Conference on Developmental Psychology", Teneriffa, augusti 24–28, 2005.

- SCB. (2004a). *Barnens tid med föräldrarna*.
- SCB. (2010). *Tidsanvändningsundersökningen*.
- Schoppe-Sullivan, S., J., Brown, G., L., Cannon, E., A., Mangelsdorf, S., C. & Szewczyk Sokolowski, M. (2008). Maternal Gatekeeping, Coparenting Quality and Fathering Behavior in Families With Infants. *Journal of Family Psychology*. Vol. 22 (3), pp. 389–398.
- Sigurdardottir, E. (2010). Parental leave, care policies and gender equalities in the Nordic countries”. *TemaNord*, 2010:539.
- Silberschmidt Viala, E. (2011). Contemporary family life: A joint venture with contradictions. *Nordic Psychology*. Vol 63 (2), pp. 68-87.
- TCO. (2010). *Jämställdhet viktigt. I teorin*. 21 januari.
- Tuties, A., H. & Tuties, D. E. (1986). Equality in male/female relationships. *Individual Psychology : Journal of Adlerian Theory*. Research & Practice, 42 :2, pp. 191-200.
- Wheeler Poms, L., Botsford, W., E., Kaplan, S., A., Buffardi, L., C. & O'Brien, A., S. (2009). The economic impact of work and family issues: child care satisfaction and financial considerations of employed mothers. *Journal of Occupational health psychology*. Vol. 14, pp. 402-413.
- Åkesson, J. (2005). *Föräldradidighet – föräldrarnas vän eller fiende?* Institutionen för handelsrätt, Ekonomihögskolan, Lunds Universitet.

Enkät för sammanboende föräldrar med barn i åldern 1-5 år

Hej,

Jag heter Malin Thurezon och skriver en C-uppsats i psykologi om jämställdhet och hur den påverkar vårt föräldraskap. Om du vill ta dig tid att fylla i min enkät blir jag glad! Din medverkan är helt anonym och resultat kommer endast att redovisas i grupper. Du får gärna kontakta mig på tel. 076-026 60 56 eller malinthurezon@hotmail.com, om du har några frågor. Tack för din medverkan!

1. Jag är

Kvinna		Man	

2. Antal barn

1		2		3		4		5	

3. Högsta utbildning

	Grundskola		Gymnasium		Oavslutade högskolestudier		Högskole- examen
Jag							
Min partner							

4. Nuvarande sysselsättning

	Yrkesarb		Föräldraledig		Studerande		Arb. sökande		Annat
Jag									
Min partner									

5. Fyll i antal timmar per vecka

	Jag	Min partner	
Yrkesarbete			
Hemarbete*			
Egna timmar att disponera			
Tillsammans med vaket/vakna barn			

* med hemarbete menas städning, matlagning, tvätt och annat hushållsarbete

6. Fyll i antal timmar per vecka ditt barn spenderar

	Barnet	
i förskola		
med barnflicka		

7. Hur har ni fördelat föräldraledigheten?

Antal månader jag har tagit ut		Antal månader min partner har tagit ut

8. Jag upplever:

	Ja, i stor utsträckning			Nej, inte alls	
	5	4	3	2	1
att vårt förhållande är jämställt					
att vi har en rättvis fördelning av hemarbete					
att vi har en rättvis fördelning av yrkesarbete					
att vi har en rättvis fördelning av omvårdnad av barn					
att vi har lika stort inflytande i familjelivet					
att vi har en lika nära relation till barnet/barnen					
att kvinnor behöver anpassa sig till mäns arbetsvillkor för att jämställdhet ska uppnås					
att vi visar varandra respekt när det gäller fördelning av arbetsuppgifter i vår familj					
att vi har lika stort ansvar för barnen					
att vi ger varann utrymme för självförverkligande					
att vi tjafsar om arbetsfördelningen					
att jag har tillräckligt med tid för vårt/våra barn					
att min partner har tillräckligt med tid för vårt/våra barn					
att vi stödjer varandras önskan om utveckling inom yrket					
att vi ger varandra lika möjligheter till yrkeskarriär					
att vi ger varandra lika möjligheter att ta ansvar för barn					
att vi ger varandra lika möjligheter till egen fritid					

9. Vid vilken ålder skolade ni in ert/era barn i förskolan?

Antal månader	

10. Vilken ålder tycker ni är lämplig för barn att skolas in i förskolan?

Antal månader	

11. Vilken är din uppfattning om ditt barns antal timmar i förskolan?

För många			Lagom			För få
5	4	3	2	1		

12. Skulle du vilja tillbringa mer tid med ditt/dina barn? (Kryssa flera alt, om du vill)

Nej, jag tycker att vår lösning idag är bra	
Ja, men min arbetsgivare accepterar inte det	
Ja, men jag behöver arbeta av ekonomiska skäl	
Nej, då får jag mindre utmanande uppgifter på arbetet	
Nej, jag behöver stimulansen mitt arbete ger	
Nej, mitt barn behöver stimulans från förskolan	

13. Om du själv fick välja, hur skulle du då vilja fördela din tid?

	Mer tid		Som idag		Mindre tid	
	5	4	3	2	1	
Partner						
Vänner						
Barn						
Arbete						
Egen tid						

14. Vad har du för uppfattning om vårdnadsbidraget?

	I stor utsträckning			I mindre utsträckning		
	5	4	3	2	1	
Jag vill ha extern stimulans						
Mitt barn behöver extern stimulans						
Bra för barnen						
För låg ersättning						
En kvinnofälla						

Enkät - huvudstudie

1. Jag är

kvinn
man

2. Hur många år är du

3. Hur många barn under 18 år bor det i ditt hushåll

1
2
3
4
5

4. Vilken är er högsta utbildning

Jag	Grundskola	Gymnasium	Oavslutade högskolestudier	Högskoleexamen	Forskarutbildning
Min partner					

5. Vilken är er nuvarande sysselsättning
	Yrkesarbetande	Föräldraledig	Studerande	Arbetssökande	Annat
- Jag
Min partner
6. Vilken är ert hushålls sammanlagda årsinkomst
- under 500.000
500.000-
1.000.000
över 1.000.000
7. Uppskatta hur många timmar per vecka du ägnar dig åt
- Yrkesarbete
Hemarbete (städ, tvätt, disk, laga mat, handla o dyl)
Barn (måltider, lek och samtal)
Egen tid (egna intressen, t ex. träna och läsa)
8. Uppskatta hur många timmar per vecka din partner ägnar sig åt
- Yrkesarbete
Hemarbete (städ, tvätt, disk, laga mat, handla o dyl)
Barn (måltider, lek och samtal)
Egen tid (egna intressen, t ex. träna och läsa)
9. Hur många månader efter barnets födelse har du varit hemma med barnen innan de skolades in i förskolan
- Barn 1
Barn 2
Barn 3

Barn 4
Barn 5

10. Hur många månader efter barnets födelse har din partner varit hemma med barnen innan de skolades in i förskolan

Barn 1
Barn 2
Barn 3
Barn 4
Barn 5

11. Hur många timmar per vecka har era barn tillbringat i förskolan (kommer att tillbringa) inkl ev tid med barnflicka

Barn 1
Barn 2
Barn 3
Barn 4
Barn 5

12. Hur många månader var era barn när de skolades in i förskolan

- Barn 1
- Barn 2
- Barn 3
- Barn 4
- Barn 5

13. Upplever du ditt förhållande som jämställt

- Ja, mycket jämställt
- Ja, ganska jämställt
- Nej, inte särskilt jämställt
- Nej, inte alls jämställt

14. Hur viktiga är nedanstående områden för dig när det gäller jämställdheten i ditt parförhållande

	Mycket viktigt	Ganska viktigt	Inte särskilt viktigt	Inte alls viktigt
Att ni yrkesarbetar i lika stor utsträckning				
Att ni tar ut lika mycket föräldraledighet				
Att ni tar lika stort ansvar för det totala arbetet i en familj (yrkesarbete, hemarbete och barn)				
Att ni båda utför lika mycket hemarbete				
Att ni tar lika stort ansvar för barnen				
Att ni har en lika nära relation med barnen				
Att ni har lika mycket egen tid				
Att ni båda själva upplever er fördelning som tillfredsställande				

15.

Vem gör vad hemma hos er när det gäller barnen

Nästan bara	Mest	Lika mycket	Mest pappa	Nästan bara pappa

mamma	mamma
Följer med barnen till doktorn	
Tar hand om barnen när de är sjuka	
Sköter barnens hygien	
Plockar undan barnens leksaker	
Lägger barnen på kvällen	
Lämnar barnen i förskolan	
Hämtar barnen i förskolan	
Går på föräldramöte i förskolan	
Köper kläder till barnen	
Tar med barnen på fritidsaktiviteter	
Leker med barnen	
Läser för barnen	
Tillrättavisar barnen	
Tröstar barnen	

16. Uppskatta hur nöjd du är med följande

	Mycket nöjd	Nöjd	Inte särskilt nöjd	Inte alls nöjd
Mitt förhållande				
Den kärlek jag upplever i mitt förhållande				
Min partner				
Sättet jag och min partner löser problem på				
Atmosfären i vårt hem				
Den förståelse min partner visar mig				
Mitt förhållande till mitt barn				
Sättet jag och mitt barn löser våra problem på				
Mitt barns sätt att hantera livet				

17. Ev egna kommentarer